

Відродження

ЩОДЕННА БЕЗПАРТИЙНА ДЕМОКРАТИЧНА ГАЗЕТА.

Ч. 133

Вівторок 10 вересня (28 серпня) 1918 року.

Рік вид. I.

Умови передплати: на місяць 8 карб., на 3 місяці 24 карб.. Передплата приймається кожного числа місяця; за зміну адреси 50 коп.

Умови друкування оповісток:
На 1 сторінці 3 карб. на 4 сторінці 2 карб. — за один рядок і шпальту за кожний раз.
Особам, що шукають працю 2 карб. за 3 рядки за один раз.

Адреса редакції і адміністрації:
Київ, Театральна площа № 48 А, телефон 57—16.
Редактор приймає від 1 год. до 2 годин.
Секретарі від 1 год. до 3 годин.
Контора відкрита від 9 год. до 3 годин.

Центральне Лісове БЮРО

Київ, Бесарабка 2.
Тел. 24-01.

ЕКСПОРТ—ІМПОРТ.

Ліквідація лісових маєтків.
Редакція журналу „ЛІСОВИЙ ВІСНИК“.

ВІДДІЛ

для лісового торгу та промисла.
Устройство лісопилних заводів, сушарень насіння й дошок.
Купівля й продаж ріжного матеріалу.
Купівля й продаж лісов. насіння.
Купівля і продаж лісових участ.
Продаж машин для експлуатації та корчування лісів.
Будувальня лісових шляхів, залізних, ґрунтових та водяних.

Великий Словник Російсько-Український

в 2-х томах

виходить з друку в кінці вересня.

Видання Подільської Губ.
— Народної Управи. —

НАЙПОВНІШИЙ ЗА ВС СЛОВНИКИ.

30.000—російських слів.

400—сторінок дрібного, але виразного друку, по 2 стовпчики на кожній сторінці (800 сторінок).

Розмір—велика вісімка.

Наголоси—на укр. тексті.

Ціна—15 руб. за два томи.

Знижка 30% при значних замовленнях.

Завдаток (половина вартости)

ПРИСИЛАТИ НА АДРЕСУ:

Кам'янець Под., Губ. Каса дрібно-го кредиту. 1170—

Державний Народний Театр

Троїцький дім В.-Васильківська вул.

Субота 14-го Вересня 1) „Наталка Пелтавіна“ 2) „Хорові Народні Співі“. 15-го „Суєта“. 16-го „Паянвіда“. 17-го „Гетьман Дероженко“. 18-го 1) „Запорожець за Дунаєм“ 2) „На перші гулі“.

Початок рівно 8 год. веч.

Директор і відп. режис. П. К. Саксаганський.

ЛІТНІЙ ТЕАТР КУПЕЦЬКОГО ЗІБРАННЯ.

Дирекція Колісниченка. Т-во українських артистів, під орудою О. Єлісіва. Четверк 12 вересня (Бенефі администр. трупи Ф. М. Светлова) ХМАРА.

АЛЕКСІЄВСЬКИЙ ПАРКЪ АПОЛО

Дирекція Т-го Т-во.

—СЕГОДНЯ і ВЕЖЕДНЕВНО—
открытый

ЦИРКЪ КИССО.

Въ откритомъ театрѣ гастроли А. Матова Ди. Самтринна, Банд. А. Гамалія, французск. комикъ Литль Татъ, исп. ыг. романс. Діплова-Іонеско, дуєть танц. г. Леванъ, разнохар. капелла

посъ упр. Г. Маньковскаго и Бѣлова, кварт. сибирск. брод гъ подъ упр. Г. Шама. Трїо китайцевъ Лагадасъ и мн. др. артасг.

— По окончаніи іъ концертномъ залѣ большое —
ВАРЬЕТЭ МОНСТРЪ изъ 40 №№. Въ салу съ 6 ч. веч. большое гулянье. 2 оркестра музыки.

Главн. реж. и администр. В. П. Качанов.

А Н О Н С Ъ: Завтра 27 авг. (9) въ ВЕНЕФИСЪ изъ солиста и виртуоза на скрипкѣ и капелмейстера пухов. И. В. Рогового

У МІШАНИ

ГИМНАЗІІ

БЕНРИКОВА - ГАНЖИ

преханна що дня приям. вступ. Іспити в підготовч. І, ІІ, ІІІ кл. почн. 5—11 вересня н. ст., почат. лекці 12-го вересня, Печерськ, Арсенальна вул., № 3, від 9 до 1 од. дня. 92—

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР „МИНИАТЮР“

Фунду-илієвська № 5.

Дир. Є. Брякиної, М. Максимина, П. Милорадовича.

Сегодня послѣдняя прощальная гастроль

ПАВЛА ТРОИЦКАГО.

3 серіі. — Начало въ —
7, 8½ и 10 ч веч.

Авантюристка Джесси. Павелъ Троицкий, М. А. Эмская, Fanny Assmann, А. И. Гаврилова, П. Вольскій и П. Мазуревичъ.

Съ 13-го Сентября женскаго ГАСТРОЛИ М. М. Матова имитатора,

Україн. держ. академія. мистецтва

цим сповіщає, що 15 вересня ц. р. о 10 годині ран. почнуться іспити до академії. Занятія для студентів, які вже працювали в минулім році по майстерн. почн. з 15 вересня. 1166—

Устройство фабричныхъ и частныхъ телефонныхъ сѣтей, сигнализаций съ полнымъ оборудованіемъ. Смѣты по требованію. Постоянный надзоръ и исправленіе поврежденій телефононь. Опытные монтеры и мастерскія. Телефонъ 30-69, Крещатиць 8 кв. 5, Кіевск. Отд. Акц. О ва Эриксонъ и К. о. 1176—

Центральне Бюро передплати на всі українські газети і журнали, що раніш містались в помешканні Центральної Ради, після минулих руїн і розрухів і знов розпочало свою діяльність. Бюро безпосередньо зноситься з закордонними українськими часописами, а на місцях по Україні має густу сітку власних агентів. Прийняті в передплату гроші, Бюро негайно передає до контор часописів. Комисових 5 проц. за Бюро відповідає Редакція журналу „ШЛЯХ“. Адреса: Київ Мар.-Благовіщенська, 123, пом. 20 ред. жур. „ШЛЯХ“ тел. 50-59. Відділ Бюро в Києві: 1) Фундуківська, 19 Книгарня. 251—

Київська Столична Державна Ощадна каса й її мійські філії

з 10 вересня ц. р. будуть чинити ощадні й страхові операції в нижчелісудучі години:
Головна каса (Миколаївська, 9) од 10 до 3 год. дня що-дня, за винятком свят.

Мійські філії:

1. В.-Володимирська, 43	що дня, крім свят, од 10 до 2 год. дня й од 5 до 8 год. веч.
2. Подол, Борисогл., 6	
3. Дмитрівська, 20	
4. Печерськ, Московська, 12	5 до 8 год. веч.
5. Хрещатики, 52	
6. Львівська, 89	о пон., сер., суб. од 3 шосе, 68
7. Шулявка, Бр.-Литовськ.	
8. Курнівка, Петропавловська пл., 5	четв. і п'ят. од 10 до 2 годин дня.
9. В.-Васильк., 89	
10. ріг. Кирил. й Юрков., 32	що дня, крім суб. од 10 до 2 г. дня; по субот. од 3 до 7 г. вечора.
11. Мар.-Благов., 44	
12. В.-Дорогож., 63	10 до 2 год.
13. Демієвка, Васильковська, 23	
14. Нікольска сл., Маклаків. пр. 22	до 2 год.
15. Подол, Хорєва, 22	
16. Подол, Нижн. Вал, 17	до 2 год.
17. Соломєнка, вул. гр. Ігнат'єва, 33	
18. В.-Підвальна, 29	до 2 год.
19. Хрещатики, 10	

Приймання й видавання вкладків. Приймання % паперів на платний схов. Страхування життя на нових вільготних умовах з негайною відповідальністю, по загальнодоступним тарифам, на суми од 50 до 25,000 карб. 1187—

Вийшло з друку 5 видання російсько-українського словника П. і П. Терпило. Склад видання: Київ, Львівська 40, вища початкова школа. 1162—

Київськ. держ. україн. університет

у складі 1 і 2 курсів іст.-філол., фіз.-мат. і правн. 1-го курсу медиц. Приймає осіб обога полу, що скінчили середн. школу. Прох. до ректора пов. нї бути з ориг. докум. та власноруч. копіями з них (ат. зріл. або свідочт. про скінч. середн. шк., метрика, свідочт. про військ. пов.) 2 посвѣч. фотогр. карт. 1 і 25 карб. (іст.-філол., прав.) 150 карб. (фіз.-мат., медич.) за піврїччя. Приїом крім медичн. до 15 вересня. Мин. Освѣти, деп. вищ. шк. Терещ. 2, що-дня 3—4 г. дня крім свят). 1140—

Від редакції.

Вміщені в числі 132 «Відродження» ілюстрації «Гетмани» належать п. Замирайло.

Київ, 10-го вересня 1918 р.

Коли вибухла революція, заворушила вона маси, які досі не брали активної участі в політичнм життї. Не брали участі в політиці також широкі шари т. зв. всеросійської інтелігенції, цього *третього елемента*, який поділяється на гуртки, на чайні столики, називаючи себе гордо партіями.

За чаєм на сходах «партій», члени того чи другого гуртка сперечались до упаду за правдивість, чи неправдивість цих фрагментів європейської соціально-політичної думки, які засвоїли собі вони з брошур, перекладених на московську мову з чужих мов, і з підпольної преси.

Весь той третій елемент був настроєний дуже опозиційно, серед його були навіть герої, які гнили по тюрмах, гинули на шибеницях. Їх мрія — це революція, повалення старого ладу, перетворення Росії в республіку.

Одно об'єднувало всю так названу всеросійську інтелігенцію, яка розташувалась на величезному просторі, «от хладних фінських скал до пламєнной Колхиди», від Волочнська по Камчатку, — це їхнє неучтє і ігноранція, незнання національних, соціально-економічних, культурних — одно слово, антропологічних особливостей і окремішностей, які впадали в очі кожному, навіть не дуже блисткому, обсерваторові.

Ця ігноранція, це грубе незнання місцевих особливостей дало змогу вихопити в душі «поступової» інтелігенції ілюзію єдності і неподільності Росії, як території, і Росії, як народу. Ця ілюзія єдності і неподільності, вишлювана до того псевдонаукою, культивованою з боку державної ідеології, перетворилась в непорушний догмат, який цвяхом б'ївся в голови кожного «общеруського» інтелігента.

Що це була ілюзія, що «єдиною і неделимою» була тільки вона, «общеруська» інтелігенція — це показав весь хід великої російської революції. Народи, які живуть на великому просторі, на одній шостій великого земного суходолу, не спромогли зв'язатись в культурну і соціально-політичну єдність і догмат «єдиної і неделимої» повалило жорстокого само життя.

Маси, серед яких жила общеруська інтелігенція і яких культури, мови, національних стремлїв і ідолів вона не знала і не хотїла знати, розкувавши кайдани старого державного устрою, не пішли по лінії єдності і неподільності, як того хотїла і як була переконана, що так ставиться, всеросійська інтелігенція.

Загально-російська революція, з початку дійсно загально-російська, оскільки ходило о зліквідування старого, царсько-режимного ладу, роздалась на цілий ряд національних революцій, результатом яких являються державні новотвори на території бувшої російської імперії. Ці державні новотвори організуються на національнм принципі. Всюди, де вони повстали, їде енергїчна ліквідація русифікації, витворюються нові культурні вартості, тепер вже не «общеруські», а національні. Коли заковані маси прийшли до слова, вони проявили *непоборну волю будувати свою національну, а не общеруську культуру*. І цьому процесові творчої волї підлягають усі народи, що стогнали під нечуваннм гнітом російської імперії. Усі без винятку. Навіть московський нарід, нарід досі, як здавалось, з боку національного упривильшований, не оминув цього процесу. Одна кї маленька рїзниця. Коли на руїнах общеруської культури твориться на немосковських землях місцеві культури, при чім здобутки общеруської культури толеруються і принайменше фізично не переслідуються, то на Московщині, яка *ненавидить* общеруську культуру і носителів її — *общеруську інтелігенцію*, їде поки що безпощадний процес нищення, а процес творчості, хоч може й є, але непомітний і слабкий: процес нищення переростає і заслуєє собою процес творчості.

Які ж результати повинні дати ці процеси? На руїнах общеруської культури, яка оказалась слабою, поверховою, відірваною від землі і кволю, мусять повстати місцеві національні культури, які будуть об'єднані не з загально-росій-

ським, збанкрутованим принципом, але загально-людським.

Трагедія общеруської інтелігенції полягає в тім, що вона не хоче, чи не може зрозуміти цього процесу. Вона засліплена і загипнотизована величчю російської культури і по-над неї не хоче, чи не може бачити чогось кращого, новішого і цїннішого. З цього природу вона протестує проти нового, і хоче залишити старе. Потворились нові уряди. На Московщині влада совдепів, на Україні влада зразу Центральної Ради, потім гетьмана, в Грузії, Арменії — грузинська й арменська республіки.

Російська інтелігенція повторяє свої старі помилки. Вона все ще, як в давнину, стає на високі кутурни, ізолює себе від них, *не признає їх*, все ще не стратила у неї кредиту формула: ми і вони. «Ми» — це російська інтелігенція — «вони» — це уряди. Таке непризнавання, нехота числитись з реальними обставинами життя шкодить перш за все всеросійській інтелігенції. Немає на світі таких ідеальних урядів, які би вдовольняли усіх громадян, але їде на світі не доходить інтелігенція до *негації* свого уряду. Вона борється з ними організованим пляхом, стає супроти них в більше чи менше різкій опозиції і в той спосіб робить на них натиск в бажанім для себе напрямі. І тільки в той спосіб розвивається на заході соціальна й політична думка.

Інакша психологія російської інтелігенції. Формула Валуєва: «не било, нет і бить не может» — це її profession de foi. Існує большевицький уряд на Московщині, він виконує найвищу владу, заключає трактати з чужими держама, входить в приязні чи ворожі зносини з ними; російська інтелігенція твердить: «не било, нет і бить не может»; існує українська, грузинська, вірменська і т. ин. держави, таж інтелігенція твердить: «не било, нет і бить не может».

Тим часом реальні відносини вказують на це, що і «Совдепії» і Україна, і Грузія, і Вірменія, і Донщина (що до цієї останньої, то власне з огляду на це, що вона найменше проявляє *державного розуму*, вона тіпиться найбільшими симпатіями російської інтелігенції) «були, е і бути мусять», бо їх повстання *історично нарізло*.

І з цього виходять великі непорозуміння між місцевою людсьтю й загально-російською інтелігенцією. Цікаві матеріали для характеристики общеросійської інтелігенції дає кавказький кореспондент «Кіевской Мысли» Стан. Вольський. Представивши глибоку ненависть російської інтелігенції до грузин, неохоту працювати в користь грузинського народу, д. Вольський так кївачє свою кївачу кореспонденції:

«Треба зазначити, що ненависть, про котру я говорю, далеко сильніше посувається *серед „русских“*, як серед грузинської маси. В своїй масі (за винятком націоналізованих урядовців) грузини ширю жалкують за від'їздяючими, підмагаючи їх, як можуть. На перонах станцій селяне й міщане, двїлячись на ешалони „русских“, що проїздяють мимо, кїчуть:

— Прїїзжайте назад!

А дами військового й урядового типу у відповідь їм шиплять злісно.

— Ага, спам'ятались! Попробуйте-но без нас тепер „кавказькі ішакі“!

Так прощається з Кавказом освічена, гуманна, культурна, горда на свої заслуги російська інтелігенція.

Тепер заходить питання, куду вона поїде оця інтелігенція? В «Совдепії»? З певністю ні. На Дон, також ні, бо там панує «воцарський большевизм», який по за козаками побіч себе терпїти не може. Вона поїде на територію толерантного українського народу, на Кубанщину й на Україну. І прийшовши туди, зараз же з приводу своєї «культурної вишости» домагається буде для свого мучеництва виняткової пошани й заплати за свої «страданія» в виді тепленьких посад, де за «ничтожных пѣтсот-шестьсот рублей» не треба нічого робити, а тільки лягти всіх і все, вїпати собак на українців, що вони сякі такі «шовїністи», смїятись плоско й глупо з української культури, роспускати плїгаві й фантастичні сплїкки, які мають робити настрої, що Україна — це ще фантом, це видумка «кучкі інтелігентних фантастов», що от-от, хтось з відкисє прийде й создасть «єдиною і неделимою». Вони привозять сюду оцю «брюзгїливу» петербурзьку атмосферу, яка задушила цілу Росію.

За хлїб, за сїль, за спокїй й нашу толеранцію приносять до нас гнїль і розклад і всі українські патріоти жураються тим, чи ваш національний організм буде настїльки сильний, щоби перенести цих паразитів і знайде тільки анти-токсин, щоби убити їх утрїїні продукти.

Це питання тим гострїше, що серед російської інтелігенції, що прибуває до нас, не слїдні охота й побажання творчої роботи; за те у них велика енергїя нищення того всього живого, що ми українці з таким трудом створили.

На сороковинах Івана Матвійовича Стешенка.

6 вересня в соборі св. Володимира відбулася панахида з приводу сорокового дня мученицької смерті Ів. М. Стешенка. Зібралось біля тисячі громадян.

Спївав гарний національний хор, виступали з промовама аж три п. отці братчики Крило-Методїєвського Українського Церковного Брацтва... П. о. Крамаренко, між иншим, дотепно зазначив, що на сороковий день після злочинного замаху на тіло небіжчика ми переживаємо момент організованого замаху на те, що було завше душею праці Івана Матвійовича, на українське слово... П. о. Пилипенко висловив надїю, що кістки й трупи, якими вкрита Україна, і які так нагадують поле пророка Іезекїїля, — оживуть... п. о. Погорїлко, звертаючись до батьків і матерей українців, закликав спричинитись до вічної пам'яті покійному через виховання своїх дітей в українських школах, які своїм існуванням завше будуть нагадувати свідомому громадянству про невтомну працю борця за національне українське виховання і першого народнього українського министра освіти.

На одній панахидї виступали аж три духовних промовця — так було на похоронах, так буває майже кожен раз на громадських церковних відправах. Зміст промов і спосіб їх виконання свідчить про те, що вони проголошуються не для помпи, не для манифестації. Промов могло бути навіть більше і коли зараз обїйшлося трома, виключно через те, щоб не задержувати причт Володимирського собору, (до речі скажемо прихильний до українського громадянства) которому потрібна була церква для вінчань і инших треб... Рїч у тім, що українське духовництво не має церкви, не має постійної катедрї, з якої моглоб своєчасно и систематично ділитись своїми думками з рїдною паствою, а їстає це право лише ціною крові, ціною життя видатних діячів, як те сталося зараз... От через що навіть після трьох змістових промов при одному випадку, я — один з священнослужачих — повернувся з панахиди незадоволеним собою: українське духовництво повинно було ще щось сказати й не сказало...

Нехайже буде мені — українському рядовому священнику дозволено коротенько висловити на шпальтах громадської української преси дещо з того, що малоб бути й повинно було бути проголошено з української церковної катедрї.

Всякій раз, коли мені приходилося брати участь в громадських церковних панахидях, моє пастирське чуття, переживаючи враз з всіми присутніми горе-трагедїю української дійсности, шукало перш усього тих, горе котрих безумовно було найбільш палким та тяжким... Трагедія української родини й на цей раз на нас мені душевного супокїю... Я добре знаю, що високошансвна родина Івана Матвійовича не лишилась безприютною, що ей не загороджжє холод, голод як це буває іноді, коли рука злочинця губить голову родини... Але ці щасливі обставини ніскільки не зм'ягшуть трагедїї родини коли не побільшують її. Мати майже всі лані для спокїйного, в міру людського щастя, щасливого життя й лишиться сиротою, з глибокою душевною болячкою замість цого всього — хїба це не трагедія?!. Але ж ця трагедія для української родини починається багато раніш, ніж коли батька, або матір або сина — наїлю, чи дочку згонять з служби, кївають в тюрму, вбивають на смерть... Пригадайте з творів Руданського, що казали батько й мати виражаючи в світ свого сина й огляньтесь панове ширї громадяне, огляньтесь на трагедію власного родинного життя, бо ця трагедія є пекучою дійсностю...

Любов усе покриває, все прощає, та й як не простить тим коханим й безумовно кохавшим, котрі в тїй чи иншї мірі кидають власну кохану родину та виходять на тернисті шляхи добувати волї й правди і щастя для всієї громади?..

Серце болить двїлячись на цих прощавших і простиливших, склївшившихся над труною батька, чоловіка брата, сестра жїлки... Добрї люди розїйдуться щоб на 40-й день, або через рік, або випадково знов коли небуць згадати, посумувати... А в цих горе засїло глибоко в серце та мозок... Навіть уночі воно заставляє не раз плакати крізь сон; часами, здавалосьб, в спокїйну хвилину воно раптом перевертає душу, нусок хлїба не їде до горла, опускаються руки, котрим треба працювати...

Громада — нещасна, люба українська громада! Хїба ти не почувашь що причина цього горя людського в тобі хоч і мимо твоєї волї... Ти будуючи частя-долю народу й людности, ти надлаючи вищу насолоду, вище щастя родинному життю, підїймаючи його з низького ступїню міщанського, обивательського частя, та часто густо дааш родині українській ці муки, ці жалї... Судити тебе значилоб судити і себе. Я це роблю й тебе як пастир української церкви не засужую. Але я маю право сїнтати тебе: що зробила ти, щоб хоч частково повернути українським родинам те, що ти від них забраваш, або хоч частково полекшати їх долю в той час, коли на них спадає справжня нещастя?..

Я бачив родини великих корисних українських діячів, бачив в нужді, в самотї... Я чув, що бувають клуби для допомоги, — моральної це перше над усе, —

вдовам і сиротам письменників і взагалі національних діячів... Чи є це, або щось подібне на Україні? А коли не має, то чи не час і пора це питання, що так повинно турбувати християнське сумління особливо під час громадських поминок, поставити на чергу дня?

Свящ. М. Г.

Од великого до смішного.

Кили я читаю історію, моя увага найбільш спинається на двох постатях, які приваблюють своєю величністю, своїми надзвичайними здібностями, які стояли на дві голови вище від своїх сучасників,—але які захищали ідеї, що вже оджили свій час, які, сказати б, хотіли гальванізувати труп, а тому перешли в історію не з ім'ям „великих“ людей, якбо по суті вони по своїм здібностям були варті, але оден з ім'ям мрійника-ідеаліста, а другий навіть з ім'ям „відступника“. Я кажу про Демостена в античній Греції і про імператора Юліана—в стародавньому Римі. Вони обидва були найкращими виразниками тієї величезної культури, яку створили Греція і Рим; вони кохали цю культуру так як ніхто инший, вони ціле життя своє віддали на захист тієї культури від варварства, перший—македонського, другий—християнського, але обидва зробили ту величезну помилку, що не могли зрозуміти, що історія й культура не є що-небудь перманентне, що не тільки розвивається, а часто—густо й нищення культури буває ступінем наперід, а не назад у загальному ході історії людности; взагалі вони хотіли одмінити ті непереможні закони, згідно з якими йде цей хід історії світу. „Великою“ людиною може бути названа тільки та, як вона, хоча б інстинктивно, розуміє цей хід і своєю діяльністю сприяє йому, маючи, може бути, на увазі цілком иншу мету, ніж та, до якої прямує історія. Наполеон I і Олександр Македонський мали на меті тільки скласти світові держави, але разом з тим своєю діяльністю зробили те, до чого в цей момент йшла історія—у першому—до об'єднання германської національності й відродження взагалі національної ідеї в Європі, у другого—до розповсюдження грецької культури по цілому відомому тоді світові й збереження її остатків через Єгипет і потім Арабію для нинішньої Європи. Демостен, навпаки, дбаючи про збереження грецької культури, фактично борювався за те, щоб вона згинула в будучині, або коли вона через Македонію не дійшла була до Єгипта й Арабії, її знищили б славянські та германські орди, а також християнські діячі до центру й ніколи не встала б вона в нових формах у нинішній Європі.

Так само імператор Юліан, дбаючи про збереження культури римської тоді, коли доля Риму була покласти на довгий час під владу варварів, фактично добивався власне її знищення, бо вона була за висока для того, щоб варвари могли нею прожитись без помочі доготорівалої підготовки з боку того самого християнства, яке здавалося б, тільки нищило ту саму римську культуру.

Сумно й боляче дивитись на таких людей, бачити сильні енергії і захвату витратили вони, щоб пітр мати те, що вже вмерло, й знищити те, чого вимагає життя, й що, наперекір зусіллям, все ж таки увійде й загарає в світ. Але ще сумніше дивитись коли це роблять не окремі люди, а цілі народи. Вони вже зробили своє історичне діло, вони вже внесли в скарбницю історії свої вкладки, досить великі,—бажаючи, чи не бажаючи, інстинктивно, вони передали свої придбання иншим народам. Здавалося б, їм треба радіти, бачити, як ті нові народи розправляють свої крила і, користуючись з спадщини своїх попередників, летять уперд на зустріч сонцю вселюдського поступу. Так ні, „Ми дитя у навчили, хай же вона до віку нам служить“. Ви помиляєтесь, лачово, цей принцип проповідували, правда, всі вчителі усіх часів, але ніколи не виконували його їхні учні, в'я хіба сувався стосунки між ними й другими.

Так само псує він відносини й нині не приносячи нікому жадної користі „єдина неділіма“ була в свій час потрібна; потрібна вона була усій Європі, захищаючи її від натиску з боку азійського варварства й даючи їй можливість без перешкод розвинути свою культуру до того ступіння, до якого вона розвинулась нині. Потрібна вона була і для України, силою своєю давши їй змогу колонізувати величезні простори землі, без якої хліборобський докоріння народ не може існувати, й приборкавши тих диких народів, (татари, горці й т. и.), які стояли цій колонізації на перешкоді й яких кінша держава не мала б сили подолати. Велику м'яку сповнила в свій час і Польща, яка за допомогою євности релігійної левше від усіх славянських націй могла прийняти в себе західно-європейську культуру і, перетворивши її в собі, мовляв, „ословянивши“, передати її иншим слов'янським народам, найголовніше українському.

Але тепер ті мислі скінчені. Тепер, здавалося б, треба навчителям відступити трохи назад, бо коли їх навчання було корисне дитині, воно може тільки нашкодити людині дорослій.

Я не кажу, що ні Росія, ні Польща не повинні існувати, ні хай існують, але для самих себе: так,

як існує, скажемо, Данія, яка в свій час як „велика Данія“ перенесла всі здобутки загальноєвропейської культури до народів Скандинавських, і минала їх і одишла потім на бік. Але усилкуватись, щоб затримати, те, що вже віджило свій час, смішно й дико.

Смішні силкування російського громадянства повернути „єдину неділіму“. Смішні й опереточні змагання Польщі що до Холмщини та Галичини. Даремної історія назад не йде й не піде. Можете битись сильні хочете, звертатись за допомогою до Австрії, німців, атанти й ще кого хочете, але все це дитячі іграшки. Можете навіть на деякий час за допомогою кого небудь з них і повернути „єдину неділіму“ й приєднати Холмщину до Польщі. Але все це не страшно, бо все це тоді, коли прокинулась свідомість сорокоміліонового народу, який тільки не виходить на шлях історичного життя, може запинити його поступ лишень на деякий час. Воно минеться, як минула в Франції реставрація Бурбонів і залишить за собою такий же слід поганого фарсу, який злязала в історії оця реставрація.

„Великі“ Бурбони XVII і XVIII віків замінились в XIX вікові „маленькими“ Бурбонами. „Великі“ народи слов'янського світу задрать цим Бурбонами і теж хочуть зробитись „маленькими“. Де-які з нас, українців, ненавидять їх за це. Я не згоджуюсь з тим: не ненавидіти їх треба, а жаліти, жаліти навіть більше, ніж Демостена й Юліана: бо там ті захищали хоча й пропашу, але велику справу, а ці захищають щось далеко прібіше, свої чисто „шкурні“ інтереси. Демостен і Юліан не були всеж таки смішними, а „великі“ народи так і пнуться до того, щоб зробитись „рижими“ в циркові.

К. Вишески.

3 того світу.

Позавчора до Києва прибула з Москви українська валка № 3, складена заходами українського генерального консульства в Москві.

Валка була у дорозі рівно тиждень. Раніше на протязі такого часу можна було двічі переїхати з Європи до Америки, але тепер довозиться хвалити Бога, що дорога „з того світу“ до Києва не взяла більше часу.

Сильні ріжнік прешод і мук довелось зазнати, поки ця зловісна валка виралася з кр'явих обійів московської Совєтні! Між консульством і комісаріатом закордонних справ велися безперестанні переговори, що-дня умови комісаріату змінювались, що-дня з'являлись нові причепки, нові вимоги,—і в цих переговорах пройшов цілий місяць.

Поки в Москві перебувало німецьке посольство—відносини між українським консульством і більшовицькими властями були досить мирні. Але ж як тільки посольство виїхало з Москви—відносини гостро змінились.

Почалося з того, що Совнарком одмовився признавати зареєстрованих у консульстві українських громадян підданцями Української Держави. Далі почалися арешти консульських уповноважених України (в Калузі, (Нижній Новгороді), арешти українських офіцерів та поштових громадян, грабування українського приватного майна. Останніми днями був навіть арештований комендант українського консульства в Москві.

Зрозуміла річ, що така зміна у відносинах не могла не відбитися й на долі валки. З початку було умовлено, що ті особи, котрі мають посвідчення про громадянство від укр. консульства, більше ніяких посвідчень не потребують, бо воно їм замінює закордонний паспорт. Незабаром в „Изв. Ц. И. К.“ була надрукована заява Совнаркома приблизно такого змісту:

„Український генеральний консул після свого приїзду до Москви почав видавати деяким особам посвідчення про їх належність до громадян Української Держави. Доводиться до загального відома, що ті посвідчення ніякої сили не мають, а особи, котрі дістали такі посвідчення, ніякими привілеями на території Совєтної не користуються, поки їх не виключено з числа підданих Росії“.

Звісно до вимоги закордонних паспортів од українських громадян лишається одні тільки крок, і той крок був зроблений. Добре знамі на Україні пан Грановський та Лапчинський, котрі тепер заправляють українським відділом комісаріату закордонних справ, рішуче заявили, що українців з Москви не випустять без закордонних паспортів.

Консульство, посилаючись на умову 12 червня, доводило, що ця вимога незаконна. Кінець-кінцем помирилася на компроміс: зам'єсть закордонних паспортів дозволено було подати посвідчення районних комісаріатів, що до виїзду даної особи за кордон перешкод немає.

Тоді почали капризувати районні комісаріати. Один вимагав, щоб йому подали посвідчення від урядової миліції, другий вимагав посвідчення од військового комісаріату, третій—од домового комітету, четвертий—двох свідків, що дана особа нікому нічого не винна..

Коли, нарешті, Грановський з Лапчинським дістали з консульства списки всіх пасажирів в валки во

всіма посвідченнями на кожну особу, вони почали викреслювати і списки поодинокі привазища. На який підставі? Так собі, „чтоб чувствовали“... Таким чином було викреслено до двох десятків осіб, у тім числі навіть кілька жінок!

Потім на сцену виступила залізнична адміністрація. З початку була складена досить велика валка з вагонами всіх 4-х класів і кількома теплушками. Але напереводі від'їзду всі вагони цієї валки були причеплені до ріжних дачних потягів і розіслані невідомо куди. З превеликими перешкодами пошастило скласти нову валку, але вже з онах теплушек. Класних вагонів дали тільки 5 і в них не стало місця навіть для одних жінок з малими дітьми.

Цілий день 1-го вересня переглядали й приймали багаж. Речі стояли під дощем, красномірці бабралися в них брудними лапами, що-хвилини загрожували припинити здачу багажу, раз-у-раз доносилися погрози... А коли пасажири порозміщалися по вагонах, почався огляд ручного багажу. Все це супроводилось сценами, достойними зайняти місце в Дантові „Пеклі“.

І все-таки, коли серед глибокої ночі, під осінім московським дощем, спресовані, як оселеди в бочці, знесилені й знервовані, пасажири почули нарешті, що валка рушила,—з усіх грудей вирвався віддих полешення, багато рук зложилось до хресту, й зо всіх уст почувалося:

— Слава Тобі, Господи, слава Тобі!

Усі почували себе так, неначе вирвалися з того світу, воскресли з мертвих. Той важкий тягар, що лежав на людських серцях, кр'явій пр'ямарі, що стояли перед очима, страшні й огидні картини, що зустрічалися в Москві на кожнім кроці,—все це відступило назад перед свідомістю, що з кожним рухом машини скорочується дорога до рідного краю, де й сонце тепліше, й небо ясніше, й люди миліші. (Кінець буде).

М. Г.

Західний фронт.

Німецьке офіційне повідомлення від 9-го вересня 1918 р.

На північ від Арман'єра переїшов знесу ворог до наступу, який ма влібаги і взяли полонених. Коло каналу Арлю-Гаврінкур діяльність артилерії. На південь від дороги Перон-Камбур повія ворог свої наступи при допомозі великих резервів на лінію Гуккур-Атегі на північ від Темпльо. Ми їх влібаги і завдали ворогові важкі втрати.

Наші передні війська спинали вночі кількостю сильнішого ворога в околі на Ст. Сімон і канал Крезат. Розвідочні боротьби між Оагою і Елетю. Між Елетю і Есною переїшов ворог під вечір численних безуспішних боротьбах до великого наступу. Ми його наступу влібли в близькій боротьбі, а частин по претинаступам і завдала йому великі втрати. Між Есною і Веслею відкинули ми частинні наступу. В Шампані відбито частинні наступу ворога.

Ми збили 5 англійських аеропланів, які атакували наш фронт.

Взагалі в місяці серпні знищили ми 565 ворожих аеропланів на цілм німецьким фронті і 62 привазижних балонів. Зі знищили аеропланів 251 дісталось в наші руки, решта упала на ворожій фронті. Ми страти в в боротьбі 143 аеропланів і 86 привазижних балонів.

Австрійське офіційне повідомлення від 9-го вересня 1918 р.

На Монте Пертіна влібито вогнем передвтора вечером і вночі рано італійські наступу. Ворог потерпів важкі втрати.

ТЕЛЕГРАМИ.

Вшанування пам'яті І. М. Стешенка.

ПОЛТАВА. Міська дума в засіданні від 4-го вересня постановила по пропозиції міського голови п. Семанченка поставити хрест на Куракинській вул., де забито І. М. Стешенка.

Комитет ім. п. гетьмана.

ОБЕСА. 8-го В склад комітету допомоги потерпілим імені пана гетьмана запрошено митрополита Платона, колишнього губерніяльного префектора дворянства Сухомлинова, представника пана гетьмана генерала Семенова, градоначальника Муштафана, міського голову Савнікова, прокурора судової палати Яковлева.

Секція комітету під приводом жіночі адмірала Покровського постановила влаштувати 19 жовтня день допомоги. Керуючий австро-угорською східною армією генерал фон-Краусе пожертвував комітетові десять тисяч крон. Будівничка секція комітета выяснила, що на відбудування зруйнованих будинків потрібно сто мільйонів карб. Також кредитове товариство має видавати спеціальні позички відбудування. (УТА)

Вісти з Одеси.

ОДЕСА, 8-9. Помішник отамана міста Богданович в докладі міністру Кістяківському зазначив, що в Одесі є 156 ігорних клубів, яких не має змоги закрити, бо відновляються під іншими назвами. В докладі висловлюється побажання, щоб „міськотаман“ мав право ревізії клубів, чим буде задоволено потребу в помешканнях для урядових установ.

В справі упорядкування праці візників й сторожів, доклад зазначає, що мало 29 статті карного статуту і прохає надати міськотаманові особливі права по упорядкуванню зазначених справ. Прикінці доклад прохає з уряду п'ятьох тисяч карбованців на організування громадських робіт.

Слідча комісія на чолі з представником австро-угорського командування виїхала в Вознесенськ для обслідування на місці вибухових запасів для попередження підпалу.

Міськотаман Мустафін від імені австро-угорського командування попереджає людиність, що захоплені австрійськими патрулями в районі колишніх вибухів, обставленнім вартою, відаються під суд польової жандармерії. Так само забороняється збирати цілі нерозібрані набой. Особи, у котрих після 15 жовтня (сентября) знайдено буде набой притягуються до суду.

Крадіж.

ОДЕСА, 8-9. З Симферополя повідомляють, що з центрального складу союзу міст викрадено матеріалів на 62 тисячі карб.

Арешти.

ОДЕСА, 8-9. З Теодосії повідомляють, що по наказу кравого правительства заарештовано секретаря „Центрради“ проф. союзів Мойсевича, члена ради Чауна, останнього обвинувачують, що він підмовляв страйкувати.

Перемога промисловців.

ОДЕСА, 8-9. З Севастополя переказують зі слів тих, що приїхали з Баку, що там збираються оповістити Баку вільним містом з метою помирити ворожі партії з правительством і врятувати нафтові промисли.

Недостача грошей.

СИМФЕРОПІЛЬ, 8-9. Зважаючи на недостачу грошей, Симферопольське земство почало закривати лікарні.

Вісти з Дону.

РОСТОВ, 8-9. Військовий круг на закритому засіданні ухвалив політику отамана і згодився зі всіма вжитими ним заходами.

Добровольці забрали в Ставропольському районі Донське, Терпівку, Кугульту і гонять большевиків. В напрямі Благодатне забрали гармату. Розвідка дізналась, що сили большевиків зосереджено між Білоріченською і П'ягинською станицями, де большевики можуть прорватись на північ до Царицина. На слід од Ставрополя оперують, головним чином, мобілізовані селяне Благодаренського повіту, в районі Армавіру налічують до 8.000 червоноармійців.

До перебування п. Гетьмана в Німеччині.

БЕРЛІН, 7-IX. З приводу гостявання Ясновельможного пана Гетьмана в Вільгельмстеге, „Локаль Анцейгер“ пише: „Пана Гетьмана зустрів у Касопі при приїзді командуючий генерал фон-Келер на вокзалі. Після короткого перебування в готелі пан Гетьман відвідав картинну галерею, при огляді котрої його провозжали обер-президент провинції Гессен Насау пан Трот Цуольц та директор музею.

О годині першій пан Гетьман поїхав до палацу Вільгельмстеге.

Цар спочатку прийняв його насамоті й вів довгу розмову під час котрої шанував пана Гетьмана великим хрестом ордена Червоного Орла. Після обопільного знайомства почотів, при чому вони одержали ордени, відбувся сніданок, на якому обмінювались привітаннями.

Вражіння, яке п. Гетьман зробив у Німеччині дуже добре. Його приємне поведіння, скрізь де був п. Гетьман, придбало йому загальні симпатії. П. Гетьман зовсім не робить таємниці з свого доброго відношення до Німеччини; він сказав, що Німеччині він не чужий. Що до війни, частенько наїздивши в Німеччину, він добре знає власне Тюрінгію, знайому йому особливо по подорожі пішки. П. Гетьман дуже задоволений вражінням, яке зробила досі на нього Німеччина. Він насолоджується перебуванням у Берліні й почував себе тут дуже добре. Візит його напевно сприятиме більшому зціненню й тепер добрих політичних взаємих стосунків України й Німеччини. Пошана здобута його Високостю розважливістю й поміркованістю, здається самій Україні забезпеченням того, що відносини в довіреній його керуванню країні стануть більш нормальними, та що йому властиво повести молоду Українську державу, як у зовнішніх так і внутрішніх стосунках на шлях щасливого майбутнього.

(УТА).

БЕРЛІН, 7-IX. „Вольфбюро“ повідомляє: вчора міністр закордонних справ фон-Гіне улаштував у Кайзергофі в честь Ясновельможного пана Гетьмана сніданок.

Крім почоту пана Гетьмана, на сніданку були присутні товариш міністра закордонних справ фон-Штум та інші представники министерства закордонних справ, министр двірця граф Ейленбург, посол Брокдорф-Ранцау, український посол барон Штейнгель і радник українського посольства Іванов.

(УТА).

БЕРЛІН, 7-IX. Ясновельможний пан Гетьман виїхав з Берліну до головної німецької ставки.

(УТА).

Передача вірительних грамот.

СОФІЯ, 8-IX. Українського посла Шульгина прийняв 7 вересня болгарський король, котрому Шульгин подав вірительні грамоти.

(УТА).

Наші полонені в Болгарії.

СОФІЯ, 7 IX. По офіційному підрахунку болгарського уряду, зараз у Болгарії маєтсья 1700 українців полонених.

Болгарське військове министерство не тільки згоджується зараз же відпустити полонених на Україну, а навіть на цьому настоєє. Справа таким чином залежить од українського уряду.

(УТА).

Болгарія та Україна.

СОФІЯ, 8-IX. Посол Української держави в Софії Шульгин мав двохгодинну розмову з болгарським прем'єр-министром Малиновим на політичні теми.

Говорилось про найважливіші питання зовнішньої політики, як Болгарії, так і України. При тім выяснилось, що між інтересами Болгарії й України цілковита згода. Офіційні представники обох держав цілковито порозумілись у найважливіших для України та Болгарії справах.

(УТА).

З залізничного життя.

Зміна руху вагонів.

З огляду на початок учебного року в установах м. Києва, починаючи з 9 го вересня службова вагони № 53 і дачна вагони № 58 будуть їхати з Києва: перша в 14 год. 40 хв., приход. в Фастів в 16 г. 34 хв., № 58, виходє з Фастова в 12 г. 43 хв.; приб. 13 г. 45 хв.

Наради.

На 13 вересня в Одесі Головні скликається окружна нарада з представників всіх місцевих українських залізничних організацій.

На ст. Козятин 3 го вересня відбулася нарада представників від українських місцевих організацій, яка вибрала раду, до якої будуть звертатись залізничники по всім професійним культурно-просвітним питанням.

З приводу вивезення приватного вантажу за кордон.

Министерство шляхів одержало відомости, що приватний вантаж все-таки, не гляючи на заборону, вивозиться. Вжиті рішучі заходи, аби припинити таке безладдя.

Вагони для учнів.

Служачі залізничники прохають розпорядження про введення окремих, за для учнів, вагонів, які були одінені в час війни.

З лінарського життя.

Холера на Україні.

У министерстві народного здоров'я й опікування одержані такі відомости про холерні випадки са 5 і 6 вересня:

Київщина: м. Київ — 1 підозрілий, м. Біла-Церква—2 кл. визн.; Чернігівщина: Рильський повіт—ст. Коренево—3 кл. визн., с. Артюшково—2 кл. визн., Гванов—8 кл. визн.; Пугівський повіт—с. Воронек—3 кл. визн.; Поділля: м. Кам'янець-Подільськ—1 бат. визн.; Волинь—ст. Рівно—1 кл. визн.; Катеринославщина: Бахмутський повіт—Дебальцевський механічний завод—1 підозрілий; Маріупольський повіт—м. Маруполь—3 кл. визн. і 3 підозрілих, зав. Нікополь—7 кл. визн.

Рух хорих.

В Олександрівській лікарні м. Києва на 7 вересня було хорих: тифом черевним—27, плямистим—1, поворотним—2, холерних—2; в військових шпиталях та лазаретах м. Києва хорих: тифом плямистим—3, поворотним—3, різачкою—14.

Бран мединаментів.

Городнянська повітова земська управа прохає розпорядження про передачу медикаментів і перев'язочних річей з розформованого 199 шпиталю. В повіті п'ястоти й повна відсутність медикаментів.

Вільні ліжка.

В шпиталі для інвалідів маєтсья 135 вільних ліжок, у міському лазареті на Хаджібейському лімані—54.

Бран вапна.

Для Київського губерніяльного земства потрібні 300 пуд. вапна.

В досі голодні.

Головне інтендантство одмовило министру народного здоров'я й опікування в задоволенні вимоги на харчування 3 х харчових пунктів Червоного

Хреста біженців на ст. Коренево в карантні через те, що справа харчування біженців не підлягає головному інтенданству.

З'їзд санитарний.

Призначений на 1 сочня з'їзд представників санитарних організацій переноситься на 20 вересня о 12 год. дня. Доклади делегатів по з'їзді повинні притримуватись схеми з'їзду в жовтні 1917 року.

Інформації по справах з'їзду та помешкання для делегатів видаються в санитарному департаменті (Рейтерська, 22).

Приватне інформаційне бюро.

Всеукраїнська спілка лікарів, польське товариство лікарів і київський персональний союз лікарів, бажаючи допомогти сиротам і вдовам лікарів організував „приватне інформаційне бюро“ по зразку подібних йому по завданню закордонних бюро, які за певну платню буде наділяють інституціям і приватним особам вірїзки газет по цікавому для них питанню. Працювати в цьому „інформаційному бюро“ будуть виключно особи з лікарських родин тимчасово мешкає воно при інформаційному бюро министерства народного здоров'я та державного опікування.

АКАДЕМИЧНИЙ ВІДДІЛ.

Склад академії наук.

Комісія академіка Вернадського постановила, що академія наук складатиметься з 72 академиків.

Перший склад академиків призначається верховною владою в кількості 12 чоловік. Поки не буде третини академиків, ці 12 чоловік вибірають тимчасового голову, членів президіума та президіум відділів. Перших кандидатів рекомендує верховній владі нинішня комісія, коли до неї звернеться за цим пан гетьман.

(УТА)

Національна бібліотека.

У Києві засновується національна бібліотека Української держави. З вдання цієї бібліотеки те, що заклясти на Україні велику книгозбірню все-світнього типу, яка було б гуртувала в собі все, що втворено людською думкою та знанням по всіх науках,—таку книгозбірню, щоб дала спомогу не виїздячи в країні, познайомитися в як найповнішій мірі з світовою літературою по всіх паростях людського життя, писаного геть усіма мовами. Національна бібліотека по ішеї має являтись автономною установою, що знаходитиметься в віданню Української академії наук, яка тепер засновується й стоїть на за відомствами, по за миначними політичними або громадськими настроями.

В склад комітету бібліотеки входять: Голова комітету: академик В. Вернадський й члени: С. Єфремов, Г. Житецький, В. Корлт, проф. А. Крамський. Секретар комітету Є. Перфецький.

Комітет до якого часу прохає направляти всі листи й книжки на адресу: Бібліотека державного університету св. Володимира додаючи натис „для національної бібліотеки“.

У географічній комісії.

Під приводом товариша міністра освіти й мистецтв Т. І. Холодного відбулося чергове засідання географічної комісії при министерстві освіти. Розглянуто, поданий, з доручення попередніх зборів комісії головою видавничого відділу, проект тимчасової організації географічної й всіх взагалі експертних комісій при министерстві освіти.

Всім комісіям укладаються цілком визначені практичні завдання, щоб у першу чергу задовольнити найпекучіші потреби шкільної справи на Україні.

Про зрівняння в правах осіб, які снікчили вищі школи за кордоном та на Україні.

Питання про те, чи справді російські вищі школи дають державі остільки науково освічених людей, що з ними не можна порівняти ні в якому разі осіб снікчавших закордонні університети та вищі технічні школи, не один раз підіймалося в заінтересованих верствах громадянства і викликало багато сумнівів. Всі бачили, що багато безнадійних гірничих та інших підприємств рочинали давати добрі прибутки, коли переходили в руки як раз закордонних фаховців-інженерів. Всі добре знали, що по закордонних курортах та клініках слабі люди находять не менш свідомих лікарів ніж у себе на батьківщині. Ні для кого не було тайно, що й правники, математики, прирвники та філологи закордонні не гірш від наших несуть свою громадську службу і встигають стежити за новими вимогами життя й науковими здобутками. Але ж дипломи закордонних вищих шкіл не мали в Росії офіційного признання, й для людей тими дипломами були кріпко зачинені двері до всіх посад на державній службі, чи до виконання відповідальних бувельно-технічних громадських праць. Министерство освіти під впливом багатьох прохань галицьких українців звернулося останніми часами до всіх університетів України з пропозицією висловитися відносно можливості зрівняння в правах тих, що мають дипломи Львівського університету, зі снікчавшими російськими університетами.

Мала рада ministrів пішла в цій справі ще далі й в засіданні 23 липня ухвалила повідомити министра освіти, що вона вважає бажаним, щоби министерство освіти розглянуло питання відносно умов зрівняння в правах осіб, які скінчили вищі спеціальні школи за кордоном та на Україні.

Київський центральний архів.

В Київському центральному архіві при університеті св. Володимира переховується багачко документів надзвичайної вартості в справах, що до минулого України, Білорусії й Литви.

Цілком зрозуміло, такий архів набирає зараз значіння майже державного архива України, але його цінності до останнього моменту залишалися архаїчними та далеко не відповідальними дійсності: на утримання архива відпускалося з державної скарбниці по 8300 карб. щорічно.

Комісія академіка Вернадського звернула увагу на таке прикрі становище й на одному з останніх своїх засідань ухвалила клопотати у п. министра освіти про підвищення щорічного асигнування на утримання архива до 43000 карбованців (завідуючому 8100 карб., чотирьом помішникам по 5000 карб. кожному, двом машиністам по 3600 карб., на канцелярські видатки 7700 карб.).

Реорганізація штатів дасть змогу значно поширити його діяльність й корисно працювати там нашим українським археографам над з'ясуванням давно минулого нашого краю, економічних відносин за минулі часи й характерних рисів, що до народнього побуту й історичного життя на Україні.

Треба сподіватись, що державний уряд піде на необхідні видатки, позаяк знання історичного минулого є накрайшим ґрунтом для зрісту національної самосвідомості в широким верствах людности, а без такої самосвідомості не може бути досить міцним будівництво нової державности.

Засідання наукового товариства.

У неділю, 8 вересня, відбулося 4-те засідання історичної секції наукового товариства. Заслухано було реферат Е. Омелького „Справа за село Аксютинці“ (з життя української старшини половини XVIII в.).

Після реферату виник живий обмін думок на зачіплені рефератом теми.

Головний діяч — Полегачка, пізнійший оборонець шляхетських вольностей й української окремішности, виступає тут у судовім процесі в зовсім інших світлі, як людина надзвичайно еґотична і для своїх особистих лигод готова на різні неадекватні обережні вчинки. Присутні додали деякі риси до цієї характеристики на підставі архивних джерел.

Далі було піднято питання про потребу систематичного поповнення історичного відділу бібліотеки товариства.

В різні часи бібліотеці товариства подаровано було цінні збірки з коштовними теорами, але, разом з тим, за браком систематичних заходів коло поповнення бібліотеки, немає дуже важких книг, конче потрібних для наукових занять.

Рішено підняти питання про спеціальну асигновку на поповнення бібліотеки потрібними для наукових занять книжками.

Українська гімназія для дорослих з 4-хрічним навчанням.

До Київської гімназії для дорослих, заснованої вчительською спільнотою м. Києва, наліїшло сила прохань (біля 400). Прийматися учні будуть або по іспитам, або по представленню відповідних свідоцтв.

Здебільшого до гімназії прагнуть вступити особи, що майже завжди жили на селі і не мали змоги опержати середньої освіти. Скінчивших вчительську семінарію прийматимуть без іспитів до третьої групи.

На превеликий жаль справа з помещанням для цієї гімназії стоїть кепсько, як і для інших київських українських гімназій.

Є надія, що коли вибереться министерство харчових справ у друге помещання, навчання гочеться в бувшій 2-й московській гімназії по Бибиковськ. бульв. № 18.

Лісовий факультет.

Центральним лісовим бюро в цей час вживаються заходи, що до заснування лісового факультету при Київському Українському державному університеті, а також до улаштування в Києві бурси для дітей лісничих, лісових сторожів і лісових діячів. Бурса міститиме 300 хлопців і 100 дівчат.

Утримання Бурси складатиметься з державних коштів і коштів Лісового Бюро.

Минулими днями представник Бюро мав аудієнцію у пана Гетьмана, котрий з великою прихильністю й увагою поставився до цього питання.

Нові середні школи

Министерство освіти на підставі ст. 1470 т. II ч. I збірн. зак. вид. 1893 р. і постанови тимчасового уряду від 28 квітня 1917 р. постановило відкрити з початку 1918—1919 р. шк., з віднесенням витрат по утриманню шкіль на державні кошти, з викладовою українською школою:

Чотирьохкласові гімназії: в складі одного п'ятого класу: в Бобринці на Херсонщині, в пос. Б.

резнеговатому на Херсонщині та в Хведоровці на Катеринославщині; 6) в складі п'ятого і шостого класів у Веселій Тернах на Катеринославщині; трьохкласову реальну школу; в) складі одного п'ятого класу: в Сурьск-Михайлівці на Катеринославщині. Разом з тим дозволено перетворити вищезазначені школи в мішані, як місцеві умови будуть того вимагати.

Цими двома министерство призначає туди директорів та учительський персонал.

Вищі жіночі курси.

Іспитова комісія, організована при вищих жіночих курсах по постанові ради курсів вже почала свою працю.

Прийом прохань уже розпочався. При проханню повинні бути приложені такі документи:

1) Випускне свідоцтво, 2) Аттестат про скінчення гімназії, 3) свідоцтво метричальне, 4) документи про дотеперішнє заняття, 5) дві фотограф. карточки, 6) 20 карб. на внесок у касу курсів, 7) для тих, які одружились свідоцтво про шлюб.

Екзамен в правничій та історико-філологічній іспитовій комісії почнуться біля 15 вересня по старому стилю.

Прийом прохань на всі факультети за винятком природничого відділа фізико-математичного факультета продовжено до 20 вересня.

Прийом пана Гетьмана.

Прийом п. Гетьмана його Величністю Царем Німеччини носив надзвичайно сердечний характер.

Пан Гетьман довго розмовляв з його Величністю і в цій розмові було порушено всі важні питання.

Промову пан Гетьман сказав по-українськи, що викликало велике вражіння.

З наказу його Величності пану Гетьманові віддано найвищу шанобу. Пан Гетьман одержав од царя великий хрест Червоного Орла.

Вчора пана Гетьмана було запрошено його Величністю до придворного театру в царську ложу.

Сьогодні ввечері, пан Гетьман виїжджає до головної квартири, звідки піде на заводи Крупа, а в четвер вернеться в Берлін, де відбудеться великий прийом у нашій посольстві.

Промова царя Вільгельма.

Пане Гетьмане!

Мені справляє велику радість вітати в Німеччині Вашу Світлість, як признаного представника українського народу і його правительства. Я можу висловити моє найгарячіше задоволення, що дружні відносини між Україною й Німеччиною здобули собі цим визитом явне признання. Кривава війна, яку коварними заміслами антанті накинута світові і яку вона, не вважаючи на дізнану недосяжність своїх державних цілей, з злочинним божевіллям продовжує далі, завдала також і Україні тяжких ран. Коли, по визволенню скотавих Російської Імперії народних сил, українці, пам'ятаючи про свою славу минавшину, проголосили себе незалежною державою і звернулися до Німеччини з проханням допомогти їй при будованню їхньої держави, я охоче доложив до цього моїх рук, щоб тільки дана була їм бажана поміч. Моє правительство і правительства моїх високих союзників взяли на себе завдання приготувати для України міжнародно-правову підставу для її державного існування, при чому наші армії помагали завести спокій у краї, повному руйнівних елементів; під охороною цих армій могло розпочатися відбудовання держави і Ви, Ваша Світлість, винесені і підтримані широкими масами Українського селянства і прихильних до порядку городян, почали з обережністю і тактом відбудовувати Україну до нового державного життя і положили за допомогою права і закону основу для свободи та порядку. Городянини може з цього часу віддатися спокійно своїйому ремеслу, а селянини працювати безпечно коло рілля і користатися з плодів своєї праці. Ще багачко зостається праці, але Україна під сяльним і тактовним проводом Вашої Світлості пройшла вже велику частину дороги, яка веде до її внутрішнього скріплення, і забезпечила собі основу для будучого розвію.

Надзвичайно мене тішать, що в спільній праці пробуваючих на Україні німецьких військ і урядовців з українськими властями починає розвиватися почуття все більшого і більшого взаємного довіря, це дає мені змогу висловити повну надію, що політичні і господарські зносини, які взаємно себе доповнюють, між Німеччиною і Україною, будуть ставати все міцнішими і ширшими.

Царь закінчив трьохкратним „ура“ за здоровля пана Гетьмана, а пан Гетьмен відповів українською мовою:

Промова п. Гетьмана.

„Ваша Царська і Королівська Величність! З почуттям найглибшої вдячності вислухав я ласкаві слова, з якими Ваша Величність зволили до мене звернутися. Ці слова знайдуть глибокий відгук в серці на цілій Україні. В страшних, викликаних

цією війною стражданнях, прокинулось національне почуття поневолених до цього часу народів, як ясній зорі будучого миру. Завдяки могутній підтримці Німеччини і її високих союзників здобув український народ міжнародно-правові основи для своєї державної самостійности і невідпеглости. Відбудовання цієї нової держави вимагає від мене і моїх співробітників великих зусиль. Найласкавіший прийом, яким Ваша Величність зволили мене вшанувати прийме український народ, як ознаку прихильности Вашої Величности до молодого Українч і він додасть нам сил виконати тяжкі завдання, які нас ще дождають. беру на себе сміливість раяч з Вашою Величністю висловити тверду надію, що так щасливо налажені політичні та економічні зносини між могутньою Німеччиною і Україною ще більше зміцняться на щастя обох народів. Від імени вячного українського народу підношу, як Гетьман всієї України мою чару за здоровля Вашої Царської і Королівської Величности і за славу будучність хороброго і вірного німецького народу“.

Трьохкратим „слава“ в честь Царя закінчив свою промову пан Гетьман.

ХРОНИКА.

Призначення.

Наказом колегії верховних правителів Держави сенатор Петро Стебницький призначається заступником голови української мирової делегації в справі мирових переговорів з Росією.

Призначається членом ради державного банку від державного контролю І. Назімов. (УТА)

Зміцнення Андрієвської гори.

Рада ministrів, як відомо, на зміцнення Андрієвської гори, дозволила міському самоврядуванню починку на суму 150000 карб.

Як повідомляє министр праці, позича дана місту на таких підставах: негайно після підпису містом зобов'язання, йому видається 50000 карбованців, а потім в двутижневий термін з початку праці решта; над витратою коштів має контроль министерство внутрішніх справ, а над самими роботами — министерство праці.

Отаману міста належить слідкувати, аби зазначена сума витрачувалась виключно на організацію робіт по зміцненню Андрієвської гори, а міське управління повинно притягувати до цих робіт безробітних по вказівках Київської биржі праці.

Про клуби.

Министерство внутрішніх справ занято вивченням числа клубів, котрі функціонують у Києві. Разом з тим вивчають яке помещання займає клуб, де і скільки займає кімнат. Вияснення це, як переказують, зв'язане з наміром реєструвати клуби для потреб держави.

Разом з тим власників лотошних клубів повідомлено, що клуби будуть функціонувати до 1 листопада (октябра), а потім будуть закриті.

Що ж до інших клубів, де не грають у лото, але грають у карти, то поки що питання про них ще не вирішено, але думають, що з ними станеться теж саме що й з лотошними клубами.

Нові призначення.

На посаду бібліотекаря министерства народнього здоровля й опікування призначено бувшого бібліотекаря Томського університету М. В. Мініцького.

Уповноваженим министерства для участі в санітарно-епідемічній раді шляхів призначається вице-директор санітарного департаменту В. В. Удовенко, а його заступником начальником епідемічного відділу департаменту І. А. Ільницький.

Служба струментового догляду.

Для забезпечення на Україні одноманітности методів виміру, певности й загальної взаємовідповідности мірних приборів, котрі вживаються в метеорології, а також для удосконалення існуючих та розроблення нових мірних приладів та методів, при метеорологічному відділі министерства земельних справ улаштовується фа івна „служба струментового догляду“ та, залежна від останньої — „метеорологічна лабораторія“

Затвердження першого українського видавничого т-ва „Час“ у Києві

Министерство торгу й промисловости 2 вересня цього року затвердило акцієне видавництво „Час“ у Києві. Основний капітал товариства 1.000.000 карб. поділено на 10.000 акцій по 100 карб. кожна. Т-во „Час“ перше з українських видавництв видрукувало великий плакат у фарбах і видає що місяця каталог нових книжок.

Прв порвані гроші.

Київський отаман А. П. Хануков звернувся до міського голови з такою заявою:

„Розглянувши протоколи, які складено чинами варты по скаргам і заявам різних осіб на конду-

торів трамвайних вагонів за одмовлення приймати гроші з тими чи іншими дефектами, в зв'язку з наказом № 96, який видано дирекцією трамваїв, лічу, що наказ цей, як виданий без всяких законних підстав, являється свавільним і суперечним роз'ясненню державного банку що до прийому пошарпаних грошвих знаків, яке обов'язкове для всіх осіб та установ.

Такий наказ дає кондукторам право й можливість свавільно судити й зазначати ступень гідності грошових знаків. На цьому ґрунті між кондукторами й громадянством виникла ціла низка непорозумінь, які викликали порушення порядку в вагонах трамваїв й на вулиці.

Позаяк скарги з боку громадянства на кондукторів як за одмовлення приймати пошарпані гроші, так і на некоректне відношення до громадянства не припиняються, прохаю вас роз'яснитись про негайну відміну дирекцією міської залізниці зазначеного наказу № 96, на підставі вищевміщеного роз'яснення державного банку».

Боротьба з спекуляцією.

24 липня було опубліковано закон, яким карється осіб, що штучно стало й не підсилу підвищують ціни на предмети першої потреби людяности України. Рада міністрів асигнувала на боротьбу зі спекуляцією 300 тисяч карб. і утворила 40 посад судових слідчих для ведення справ цього роду. Способи, якими досягається незвичайного підвищення цін і разом з цим обурюючи збогачення меншости на кошт більшости бідуючої людяности найрізноманітніші, але де котрі з цих способів зробились звичайними, як: скуповання товарів великими партіями по цінам трошки хвильшим, як граничні з захопанням опісля набутого товару, тимчасове припинення продажу певних продуктів; набукток товарів на імя осіб, котрі не мають торговельних свідоцтв і через те намагаються по всяким доглядом; умови на закупку та продаж без дійсної передачі товару з метою одержання лишень різниці в ціні й на кінець найбільше поширити продаж товару по високим цінам малими партіями в руки купців і не купців для перепродажу далі частками громадянам.

Прямуючи до знищення цього великого лиха—спекуляції, министерство внутр. справ утворило при департаменті державної варті й столичної варті окремі відділи, котрим передано дуже важну справу боротьби з цим званним спекулянтами.

За один місяць діяльності вдалось притягнути до карної відповідальности до 80 осіб; були випадки коли відкрито злочинні умови на десятки тисяч карбованців і більше.

Однак, попри наполегливу діяльність по викоріненню злочинної спекуляції, державні органи здають собі ясно справу, що без громадянства, без допомоги скремних осіб знищити лихо неможливо. Людність, котра терпить, повинна зрозуміти, що боротьба з лихом—обов'язок не тільки влади, але й кожного громадянина; хай жеж кожний котрий знає певних осіб, що зискують калцтали на народньому лихові, відкрив їх імена і ганебні вчинки властям; хай не лякається публікування заявник, захист його особистости бере на себе влада.

Треба пам'ятати, що коли громадянство лишиться глухим на заклик уряду і, замість подання органам уряду імен спекулянтів та їх вчинків, заматиметься лишень критикою вигаданої бездіяльности уряду, то воно само відповідатиме за свою сабдужність до своїх інтересів. (УГА)

До ревізії помешкань.

На розгляд міської думи внесено доклад мешкальничого відділу міської управи в справі упорядкування ревізій помешкань для військових і цивільних установ. Доклад радить утворити мішану комісію в склад котрої входять представники міста і відомств зацікавлених в олові помешкань, при тому комісії дається право рішати, які з функціонуючих в столиці України установ можна без шкоди для державного життя України, вивести в інші міста. Цій комісії дається право рахунку та догляду за помешканнями, та вирішення максимальної кількості помешкань, потрібних для служачих цивільних і військових установ.

Справа з помешканнями.

На розгляд міської думи в відділом помешкань міської управи внесено доклад про одведення помешкань для військових і горожанських чинів.

Зазначивши, в якому становищі знаходиться зараз міське будівництво, зазначивши відсутність вільних помешкань в місті, докладчик лічить, що найкращим вирішенням цього питання була б організація будівництва на широких державних підставах. Поза що приходить користуватись палатами,—а саме:

а) потрібно переглянути закон від 5 го серпня 1917 року;

б) потрібно скупити населення.

Що до скупчення населення, то докладчик пропонує такі заходи: необхідно заснувати комісію, яка складалась би з осіб, зацікавлених в одводі помешкань відомств. Комісія повинна мати своїм завданням: 1) зазначити, які з установ, які вже існують в м. Київі, без шкоди для нормального життя України

можуть бути переведені в інші міста, 2) зазначити, які установи зараз існують у Київі.

Міською управою доклад зтверджено і постановлено внести його на розгляд думи.

З'їзд кадетів.

В неділю розпочались засідання українського головного комітета партії народної волі.

Засідання зовсім закриті й офіційно ніяких відомостей пресі не дають.

Дозвіл бути на засіданнях членам центрального комітету, членам Державної Думи, що пробувають у Київі не дуже сподобався кадетським дічам і з сторонніх українськомуму комітетові осіб бере участь всього тільки кілька душ, в тім числі член центрального комітета М. Мандельштам.

Головує на засіданнях прис. авт. Д. Григорович-Барський, беруть участь міністри—кадети—торгу й промисловости С. Гутник, министр фінансів А. Ржевський, товариші міністрів п.п. Черниш, Косинський, Врунст.

Головним питанням на засіданні є доклад колишнього лідера кадетів п. Мілюкова, котрому правительством дозволено побути кілька днів у Київі.

Засідання з'їзду тривають кілька днів, на них буде ухвалено резолюції по прочитаним докладам.

Втікачі з Москви.

За останні дні стало ще більше приїждати москвичів та петербурців до Києва.

Большовицький терор виганяє всіх на Україну. До Києва приїхав член д. думи прис. авт. Н. Тесленко, котрий займає у Москві посаду радника українського консульства; приїхали ще відомі промисловці В. Вікторов, Я. Прохоров і багато інших.

У кооперативі „Оселя“.

6 вересня б. р. відбувся загальні збори членів Київського будівельного кооперативу „Оселя“. Голова зборів п. Ночин вів вітання збору з приводу затвердження статуту т. ва, нагадав про те, що минуло 40 літ діяльности на кооперативному по і Миколи Радилевича Левитського й запропонував т. ва „Оселя“ приєднатись до святкування ювілею „артільного батька“, який урядовою центральною кооперативній комітет.

Голова зборів т. кож запропонував т. ва „Оселя“, аби воно вклало всіх заходів і якомога скорше дати постійній притулок „батьку української кооперативі“ М. В. Левитському, де він міг спокійно продовжувати свою велику працю на користь рідного краю.

Обидві пропозиції голови збори одоголосно прийняли.

„Дніпросоюз“.

По обрахунку на перше серпня „Дніпросоюз“ об'єднував 75 союзів в складі 7,489 споживачів товариств. В ці товариства входять більше двох мільйонів трьохсот тисяч пайщиків, що представляють до 12 мільйонів людяности та мають 2 1/2 мільйона пайкового капіталу.

Найлучше організовані: Київщина 17 союзів, Чернигівщина 20 союзів, Поділля 14 союзів; найслабше Волинь—Херсонщина. (УГА)

Арешт убийці гн. Сангушко.

В кінці осені в своїм маєтку „Словута“ був обкрадений й забитий князь Сангушко.

Перед вбивством був розбитий дім і розграбований маєток. В дім вкочили зброя озброєних людей й почали стріляти. Сангушка вбили, а всі коштовні речі й май о розграбили.

По цій справі в свій час було арештовано кілька чоловіків. Арештовані були посажені в Житомирську в'язницю, але під час приходу большевиків, разом з іншими в'язнями їм пощастило втіяти з в'язниці.

Втікачі записались червоноармійцями й частина їх під час одходу большевиків втікла з ними, а частина порозкошилась по селах і містах.

Під час останньої слави на Курганіці було затримано коло 20 душ підозрілих осіб, серед котрих було затримано Саурона Шевчука. Один Шевчук був затриманий в справі Сангушка й втік, через то стали наводити сповістки.

Шевчук довго казав, що він не має ніякого відношення до вбивства, але потім признався в злочинстві й виклав свої сповістки.

Шевчука під великим конвоєм відправили в Житомир.

Лист до редакції.

«Молодий театр в небезпеці».

З приводу вміщеної статті п. А. Савченка в ч. 125 часоп. „Відродження“.

Так, це правда, що Молодий театр в небезпеці, але зовсім не з тих причин, на які звернув увагу громадянства п. Савченко.

Про „надзвичайно-культурне мистецьке значіння“ Молодого театру, про його „мірю збулувати чудовий храм мистецтва, багання вкохнути з нього зворчність і спаси з болота красу театральної умілости, заплямовану й розтоптану голачниками“ (себто націон. театром, театром Садовського ет cetera), ми не будемо говорити з різних причин, бо: не поділяємо надій п. Савченка.

не рахуємо себе в тім компетентними (нехай про це скажуть „жреці“ інших крамів мистецтва),

і щоб не знизити авторитету Молодого театру, який досить сам себе знижує, викрикуючи високі слова й роблячи говірім щось інше.

Спершу оголосимо факти, а потім причини небезпеки Молодого театру.

Ще на провесні, як каже п. Савченко, а в м-ці травні т. ва „Батьківщина“ зарекувувало помешкання ч. 19 на Прорізній вул. Через деякий час голова т. ва Молодий театр п. Л. Курбас заявив скромне бажання користуватись залом на 3-м поверсі для вистав. Рада т. ва „Батьківщина“ радо пішла на зустріч п. Курбасу в його бажанні, і з того часу між Батьківщиною й Молодим театром почалися переговори.

Батьківщина була убога, був убогим і М. т. і думка була використати залу спільно, а саме: улаштувати „батьківщанські“ концерти, лекції й різні курси і дати притулок симпатичному, як здавалось тоді, Мол. театрові.

Поча вельсь ці переговори, „Батьківщині“ стало відомо, що зала, про яку йшли балачки, ні в якій разі не може бути використана під вистави, або концерти, бо балки під підлогою залі підгнили настільки, що не можуть витримувати великого скупчення народу. Щоб перевірити це, „Батьківщина“ офіційно звернулася до міського інженера і з свого боку запросила члена т. ва інженера Кугля увійти в комісію по огляду залі для вияснення її прилатности. Комісія визнала, що ні в якій разі залу не може бути використано для вищевказаних цілей (можливо розмістити там хіба лиш канцелярію).

В той час Центр. Сільськ.-Господ. Кооператив підшукував помешкання й, дізнавшись про помешкання на Прорізній вул. ч. 19, запропонував „Батьківщині“ сто тисяч карб. за нього, з залишенням частини помешкання на 2 му поверсі для потреб „Батьківщини“.

Між тим, М. т., після скромних бажань п. Курбаса, без порозуміння з „Батьківщиною“ й, знаючи, що на помешканні лижить ревізія „Батьківщини“, взяв умову на суб-аренду з орандарями цього помешкання. Свій вчинок і похапливість, а якою це було зроблено, представники Молодого театру ніяково пояснили тим, що М. т.-ві треба було їхати до Одеси (хоч їх уповноважені представники ввесь час пробували в Київі).

Таким чином „Батьківщина“ опинилась перед фактами:

1) на підставі ревізії господарем помешкання являлась „Батьківщина“.

2) суб-аренду взяв Молодий театр, який, однак, брав ревізоване помешкання і тим самим взяв на себе всі наслідки ревізії.

3) зала на 3 поверсі не могла бути використана Молодим театром для вистав.

4) „Централ“ пропонував сто тисяч карбованців і давав частину помешкання для потреб „Батьківщини“.

Хай громадянство зверне увагу на те, яке значіння мають сто тисяч карбованців для молодого убогого товариства, яким була тоді „Батьківщина“. І що ж: рада „Батьківщина“, нехтуючи власними інтересами, але бажючи підтримати „Молодий театр“ і вислухавши заяву присутніх на засіданні представників Мол. т.-ру, що М. т. може зробити ремонт, який дасть можливість використати залу,—одкинула пропозицію „Централу“ й ухвалила: „передати 3-й поверх цілком, а 2 го ліву частину „Молодому театрові“, останню ж частину 2 го поверху залишити за собою й увільнити її тоді, коли буде можливо. (Там було розміщено майстерні ще з початку ревізії)—*Це був перший розбийницький напад Батьківщини на М. т., як висловився п. Савченко.*

Представники Мол. театру чомусь то настоювали на передачі всього помешкання, хоч воно Мол. т.-ві зовсім непотрібне було, по їх же заваді. Це вимагання цілого помешкання було тоді незрозумілим, але стало ясным через дуже короткий час. Молодий театр, опержавши від Батьківщини згоду на 3-й поверх, зараз же знайшов шлях до храму мистецтва і підписав контракт з „Союзом офіцерів херсонцев“, передавши залу під гру в лото, та ще й з умовою, що коли „Молодому театрові“, або „херсонцями“ пощастить зовсім викинути Батьківщину з другого поверху, то те помешкання перейде до Херсонців. За цю передачу М. т. взяв з Херсонців 60 тис. карб. річно й 0/00 з лото. Це була перша подяка „псевдо-національній українській організації“ „Батьківщині“ за передачу Молодому театрові помешкання і повна лояльність до російської організації Херсонців. Псевдонаціональність „Батьківщини“ чи Молодого театру видно з того, хто передав помешкання організації чужої національности.

Коли представники „М. т.“ вимагали, щоб передати непотрібне їм помешкання, то мотивували тим, що не зручно, щоб в однім будинку з театром були майстерні, а коли б були перейшла управа „Батьківщини“, то проти того вони б нічого не мали. Приймаючи це на увагу і не маючи можливости знайти помешкання для майстерень, а разом з тим бачучи, що Молодому театрові помешкання майстерень потрібне тільки на те, аби передати його „Союзу Хер-

сонцеві", „Батьківщина“ ухвалила перевести майстерні на Хрещатику, де була управа, а управу на місце майстерень, і таким чином, дали можливість Молодому театрові працювати в одній будинкові не з майстернями, а з управою; з другого ж боку не бажано було допускати спекуляції помешканням, на яке „Батьківщина“ не тільки мала і має право, а окрім того й зробила витрати, направивши електрику, водопровід і інше.

Після переїзду управи „Батьківщини“, Молодий театр розпочав цілу війну. З початку загрожував рішучими мірами — ревізією українською і німецькою, а потім представники Мол. т. ру просто сказали: — як не дасте зараз же 70 тисяч, то вибійтеся негайно, бо нам дасть 200 тисяч з порукою, що „Батьківщини“ не буде через 24 годяни.

Тим часом, в пресі робилися деякі заходи, наприклад: почалося інформування громадянства про те, що театр з першого вересня починає вистави. Розуміється цього не могло бути, бо залю відпано по контракту під лого херсонцям (до листопада здається).

„Батьківщина“, маючи право реквизиції, але не бажачи сваритись, заявила, що вона 70 тисяч заплатити зараз не може, а може заплатити тільки за рік по справедливій ціні і навіть не по справедливій, а вже по тій, яку Молодий театр запропонував на рік — а власне 25 тис. з виплатою в два терміни. Але представники М. т. запропонували негайно вибратись, бо вони не можуть задовольнитись річною платнею, їм треба далеко більше, а тому, як незмога заплатити за цілих три роки вперед, то треба вибратись.

На запитання „Батьківщини“ — а що як Молодий театр не зможе користуватись помешканням, без ремонту в 200—300 тисяч карб. (грошей же немає) а міська управа не дасть дозволу на вистави в небезпечній залі, — представник Молодого театру п. Бондарчук одповів, — що вони це обійдуть. (Що закон? і як?). Для Батьківщини стало ясно, що вистав не буде, обйти закон не можна, а коли-б це й було зроблено, то українське ж громадянство запротестує й через кілька день театр все одно прийдеється зачинити.

Разом з тим „Молодий театр“ через деяких з своїх „писменників“ почав готувати громадянство до „чогось“. Треба було найти „чоловіка випущення“, через якого „Молодий театр“ не може дати громадянству нічого. Такого знайдено, це — „Батьківщина“. Салю зайнято по контракту з „Молодим театром“ херсонцями, а т-во „Батьківщина“ заважає ремонту в тій салі.

Але „Молодому театрові“, окрім того, треба ще раз використати це помешкання, передавши його в руки нової організації й взявши з неї не спекулятивну ціну, а братию допомогу. Така організація знайшлася, але (очевидно) не хоче давати гроші за щось непевне й от в пресі позвляється замітати, що „Молодий театр“ прибув, почав репетиції, ремонт і т. ин. Все це неправда. Нічого подібного до цього часу „Молодий театр“ не робить і не зробить, бо грати йому там не дозволять, а він може тільки передати помешкання, спекулюючи на ньому. Оце правда, про котру т-во „Батьківщина“ мовчало з коректності, чекаючи спростовання статті п. Савченка, яке дав обіцянку зробити „Молодий театр“.

Витрати 60 тисяч через „Батьківщину“, це така ж правда, як і те, що „Молодий театр“ робить капітальний ремонт, щоб почати вистави („Відродження“ ч. 130), а що „М. т.“ досі не заплатив майстерні „Батьківщини“ за ремонт, зроблений перед здачею салі херсонцям, — це правда.

Про всякі перешкоди з боку „Батьківщини“ зривування оксамиту (якого ще перед реквизицією не було), ховання ключів і т. ин. говорити не приходить. Це нісенітниця, щоб не сказати більш.

Правда, в день переїзду управи „Батьківщини“, член „Молодого театру“ п. Немоловський замкнув було власноручно двері, щоб ніхто з управи „Батьківщини“ не користувався цим помешканням, але далі це йому було заборонено робити.

Т-во „Батьківщина“ рада б зробити ще раз самопожертву й віддати „Молодому театрові“ непотрібне йому помешкання, але при умові, що „Молодий театр“ буде ставити вистави, а не гандлювати на помешканні, однак зараз цього запевнення немає й тому „Батьківщина“ чекає.

З наведеного громадянство може собі більш-менш уяснити де правда і чи на певний шлях став „Молодий театр“. Одно можна сказати, що шлях, по якому пішов „Молодий театр“, не веде до „чудового храму мистецтва“, а навпаки, шлях його небезпечний й тому треба одверто сказати: що „Молодий театр“ в небезпеці!

По уповноваженню ради т-ва „Батьківщина“ член ради А. Лихнякевич.

Р. С. Писано на підставі документів, протоколів засідань, акту огляду салі й пояснень, одержаних від членів ради т-ва „Батьківщина“.

А. Л.

Рада товариства „Батьківщина“ оповіщає, що після того, як „Молодий Театр“ взяв на себе відповідальність за статтю п. Савченка, вона пропонує йому третейський суд.

Рада т-ва.

Від редакції. Редакція газети „Відродження“ на цьому листу полеміку закриває й чекає судового рішення в цій справі.

СПРАВОЧНИЙ ВІДДІЛ.

Прийми.

У министра народного здоров'я й опікувань по понеділках, середам і суботам од 2 до 3 годин. У товариша министра — щоденно крім п'ятниці від 1 до 2 годин.

Переїзд.

9 вересня министр народного здоров'я й опікувань, товариш министра, загальна канцелярія, інформаційне бюро й редакція „Вісника“ перейшли в нове помешкання Рейтарська, 22.

В старім помешканні на Володимирській, 19 лишились: медичний департамент, санітарно-технічний відділ, відділи судової медицини й статистичний.

Комітет постачання протезів.

Комітет постачання протезів для Київської області згідно резолюції військового министра від 6. VIII перейшов в розпорядження департаменту Державного опікування.

— Рентор Київського державного українського університету прохає н.п. професорів університету прибути на засідання ради професорів у вівторок 10 вересня, о 7 год. вечора, в помешканні департаменту вищої школи, Терешківська 2.

— Київський комітет по справах друку перейшов в помешкання по Хрещатику, будинок 36, вхід з вулиці, третій поверх.

— Об'єднана рада студентів українців, довідавшись із повідомлень партії с.с., що в склад товариства „Батьківщина“ ввійшли непевні особи і що, завдяки цьому, партія самостійників відкинула з „Батьківщини“ своїх членів, постановили: до того часу, поки партія самостійників спільно з „Батьківщиною“ не упорядкує товариського суду й не вияснить цього питання, одкинути товаришів студентів, які беруть участь в цьому товаристві.

— Українське т-во дошкільного виховання дітей „Дитяча Хата“ сповіщає, що навчання в улаштованому т-вом першому українському дитячому садку розпочнуться 16 біжучого вересня в старому помешканні — Бібіковський бульвар 58. До молебня, що буде відправлено о 12 год. ранку 15 вересня, запрошуються члени, учні, їх батьки і всі бажачі.

— Заявляється Лувьке земляцтво студентів і инш. Іаформують м. М. Васильківська 22, пом. 16 з 4 до 5 год. веч. Тимчасове правління.

— До українського студентства. Тимчасова рада української студентської спілки м. Києва повідомляє товаришів студентів всіх столичних вищих шкіл, що запис до спілки провадиться щодня (крім свят) в бюро спілки, Іриненська ч. 10 (правління товариства „Народня Торговля“) від 5 до 7 год. веч.

— Українське товариство ветеринарних лікарів сповіщає, що в середу, 11 цього вересня, о 6 годині вечора відбудеться засідання т-ва в помешканні т-ва „Час“ (В. Володимирська б. 42). Президія прохає всіх членів т-ва прибути на засідання. Порядок денний:

- 1) Прийм нових членів.
- 2) Доклад шкільно-просвіт. комісії.
- 3) Питання про утворення термінологічної комісії та видання словника термінів. Доклад д.д. Леонтовича і Скороходька.
- 4) Про постачання ветеринарними інструментами та медикаментами, доклад д. Корнобай.
- 5) Справа з виданням „Вісника Ветеринарної Медицини“ (вибори редактора та инші пит.).
- 6) Про страхування скотани. Доклад д. Скороходько.
- 7) Затвердження протоколів попередніх засідань т-ва.
- 8) Біжучі справи.

ЗА КОРДОНОМ.

Змова антанти проти Росії.

„Deutsche Tagesztg.“ пише: Матеріали, які мають в розпорядженні совіського правительства стверджують, що дипломатичні й військові представники держав коаліції підотвлювали замах на більшовицьке правительтво.

В руках надзвичайної слідчої комісії с віростойкі документи, які вказують, що цілим замахом керувала англійська місія. Провідниками цього замаху були: французький генерал Лавергус і дуже багато англійських і французьких офіцерів. Метою цього заговору було повалення більшовицького правительства й створення нового. Нове правительтво було б диктатурою, зложеною з трьох осіб.

Тяжке становище антанських військ на Мурмані.

БЕРЛИН, „Красная газета“ пише: Англійські й французькі війська голодують на Мурмані Рівно ж проріджуються що раз більше чехо-словацькі в'їдлі. При зайнятті невеликої частини сибірської залізничі понесли вони важкі втрати в резервах. Східну Сибір по обох боках залізничі зайняли совітські війська.

І американці не рішають війни в користь антанти.

„Berliner Tageblatt“ пише розмову кореспондента „Az Est“ з німецькими верховними командуючими ген. Людендорфом і Гінденбургом. Генерал Людендорф між иншим сказав: „Американці дають велику допомогу в людях і матеріалах. Але щоби допомога та американських військ могла вирішити долю сучасної війни, є пустою надією антанти. Французи жили завжди надіями. Спершу поклали всю надію на Росію, а зараз на Америку.“

Ми справились вже з російським паровим вабцем і справимось рівно ж з Америкою. Наша воля на осягнення побіди є незломною, а волю ворога — нас зніщити — ми переломимо“.

Французи й останні події.

Вже в 1914 році, коли Гаврило Принцип в Сараєві підняв руку на австрійського наслідника, а трохи згодом загинув на Паризькому бульварі від руки вбивці лідера французьких соціалістів і ворог війни Жорес, у всіх сумлінних людей з'явилося підозріння, що ці вбивства стоять в причинному зв'язку між собою й що імпульс до них і треба шукати в одному джерелі. Чотири роки кривавої бійки, під час котрої заше траплялись вбивства видатніших в німецькому народі людей і людей невідомих антанті, не тільки зміцнили це підозріння, але й цілком певно довели те, що з початку було тільки підозрінням. Останні дві події в Москві й Києві, котрі коштували німецькому народові двох нових жертв в боротьбі за право вільного існування, поповнюють тільки низку нашої галки.

Як далеко йде щирість антанти в цьому розумінні, про це як найкраще свідчить повідомлення Паризького „Матен“ про вбивство генерала Ейхгорна ще до самого вбивства.

Причиною цього передчасного повідомлення є певна або помилкова інформація, або, може бути, невиконанні наймитами замаху в назначений термін, так що повідомлення в „Матен“ з'явились раніше, ніж треба було.

Перед замахами у Києві й Москві було вбито бувшого царя. Коли уважно обміркувати ту обставину, що ці три замаху зроблено майже одночасно, то стане очевидним, що для вбивства бувшого царя натиснуто ту саму кнопку. А вже ніхто инший, як союзники скинули бувшого царя з престолу, коли він прийшов до висновку, що війна для Росії безнадійна й став шукати шляхів до миру. Тепер же, коли ходило о те, щоби дискредитувати совіську владу, котра має приязні стосунки з німцями, і котра зовсім не бажала вбивства царя, союзники не спинились перед таким нелюдським засобом, щоби цінною життя свого бувшого союзника дискредитувати совіську владу. Зрозуміло, що такий метод боротьби — один з величезного репертуару засобів, яких вживають союзники для знищення можливості вільного розвитку німецького народу — не може зменшити енергію німців, і як не шкода двох гарних осіб, все-таки після їх смерті справа, за котру вони загинули, страчуючи з одного боку краях співчасників, з другого боку матиме сяйво правди. Навпаки, метод союзників краще освітлює їхні справжні поривання.

Гарна мета потребує гарних засобів, хто ж прямує до своєї мети шляхом вбивства, той ясно показує, як далеко їм до ідеалів, накреслених на їх прапорах.

Уфіціальний відділ.

ОГОЛОШЕННЯ

від електротехнічної частини Головного Інженерного Управління.

По місту розповсюджуються слухи, що на Лисої горі знаходиться дуже багато вибухових матеріалів, котрі можуть самопорушитись.

Електротехнічна частина Головного Інженерного Управління оголошує, що в теперешній час всі вибухові матеріали, котрі знаходяться на Лисої горі, переглядені і ті з них, котрі уявляли хоч дуже малу небезпеку в умові самопорушення, зніщені. Хоронящесь ж тепер на Лисої горі вибухові матеріали в умові самопорушення небезпеки не уявляють, позаяк чого розповсюдження слухи не мають ніякого ґрунту.

Начальник Електротехнічної Часті Інженер В. Електрик
Генеральний Хорунжий Загржевський.

Редактор — видавець П. Г. Певний.

ОГОЛОШЕННЯ.

Д-р Колосійцев, сифіліс і пол. хвороби. 11—115—71 в. Сергія Гоголівська 2а. 230—

Д-р Крупський б. асист. жіноч. клін. у Dorpatі — акушерство, жіночі і хвор. новонароджен. від 4-6 Тарасівська 17, п. 20 (пл. М.-Благов.)

Д-р Рубиневич сифиліс (606—914) вен. кож. пол. бес. леч. электр. электр. Пр. 8—12 и 4—8. М. Благовіщ. 39. 1121—

Ц-р Черняк Сиф., вен. В. Житомир. 16, від 9—12 і 5—9. Жін. від 1—2. Тел. 40-01. 815—

СВІЙ ДО СВОГО! Дрова всіх сортів пропонує склад Бр. Пашенко і Ф. Калініченко. Гавань, контора ч. 58, тел. 38-31. 567—

ПРОД. цінні коври, лампи і п. и. Жиланська, 41, п. 10. Вачить з 1—3 г. д. й від. 6—8 г. веч. **Перевулиці не продається.** 1082—

ЗАГУБЛЕНО посвідчення буш. однорічного (вольно-определяющегося) друг. розр. на ім. Павла Олексія. Пузіря видане канц. Київськ. шкільн. округи в тому, що він склав там іспит 1915 році 27 грудня (ноября). Прохаю вважати недійсним. 1185—

Кооперативу Мінхарч потрібно в центрі міста велике помешкання для крамниці, бажано зі складом і кімнатою для артільщика (чи без неї); крім того кооператив купує різні продукти, товари, дрова. Відомости націлати: Е. Бульвар 18, Мінхарч правління кооперативу, особисто від 9—11 г. ранку. секретарю Сові. 1130—

Об'ява.

Пересилка пакунків поштою з зерном та борошном обмежується вантажем хунтами від одної особи, по одній адресі, в один день; на випадок відкриття перевезення такого вложення пакунки увесь конфіскуються.

З огляду на скрутне становище поштового транспорту по трактах, прийом приватних пакунків обмежується в місяці трахтові одним пудом, від одної особи, по одній адресі, в один день. З місяць призначених місяць теж приватні загальна вага й кількість не обмежується, при умові, аби кожен пакунок вага не більш одного пуда. 1191—

Кооперативне Т-во „УКРАЇНЬКА КНИГАРНЯ“ в м. Херсоні, Потьомкинська вул. під Грдельваскою має такі власні видання.

- 1. Байки Л. Глібова з додатком „Рідні Пісні“ 1 крб. 25 к.
- 2. Життя Тараса Шевченка, Причини. К терина та інше — „ 60 „
- 3. Т. Г. Шевченко. Катерина. — „ 15 „
- 4. Мертвий договір. — „ 20 „
- 5. І. Земельний Закон Центральної Ради, ІІ Закон про восьмиденний робочий день — „ 20 „
- 6. Т. Шевченко. Наймишка. — „ 12 „
- 7. Чотири Універсали У. Ц. Р. — „ 50 „
- 8. Євангеліє (4 х євангелістів) українською мовою 4 „ — „
- 9. Т. Г. Шевченко. Повний Кобзарь в рец. І з біографією та примітками Доманицького 4 „ 50 „

Друкується увесь Новий Завіт з Діяннями та Посланнями Св. Ап.

Є на складі: Практичний курс для вивчення української мови С. Шульгина—5 крб.

Крім того Т-во має на складі великий вибір словників, підручників і різних книжок інших видавців, а також рахівничі книжки для споживчих та громадських т-в на українській та російській мовах, а також канцелярні прилади. 1190—

Нові видання **„СІЯЧІ“** Товариства Видавничого Черкаси—Київ.

- 1. Петрушевський. Граматика для початкових шкіл. Вид. 3 допов. й виправ. 2 крб. 25 к.
- 2. „Рідне Слово“. Читанка. Перша книжка після букваря. 4 „ — „
- 3. „Рідне Слово“. Український букварь. Видання друге, доповнене й виправлене 3 „ 50 „
- 4. Гр. Коваленко. Оповідання з української історії для початк. шкіл. Вид. 2. Ухвалені Мін Нар. Освіти для вищих початкових шкіл 2 „ 25 „
- 5. Ів. Франко. Великий шум. Повість. 3 „ 20 „
- 6. М. Левицький. Ціловод як писати службові папери укр. мовою — „ 50 „
- 7. Ів. Івчуй-Левіцький. Старосвітські батюшки та матушки. Повість-хроніка. 5 „ 50 „
- 8. Наталія Романович-Ткаченко. Життя людське. Оповідання. 4 „ 45 „
- 9. Мод. Левицький. Оповідання. Т. І. 5 „ 50 „
- 10. Боровиківський. Байки. З портретом автора і біографією. Під редакцією Гр. Коваленка . 1 „ 40 „

Заявлення приймаються: Черкаси, Олександрівська 102, т-во „Сіач“ Київ, Отель „Прага“ 28 (В. Володимирська) т-во „Сіач“. Каталоги видань товариства в силуються по замовленню. 1188—

2 мебльовані кімнати для двох осіб потрібні. Звертатися Бульв.-Кудряв. 8, пом. 50, Д. Донцов. 1192—

Оголошення.

20-го цього вересня н. ст. о 12 годині дня в памешканні Головної Морської Господарської Управы (Терещенівська вулиця 6, ч. 13, п. 10) мають бути торги при умові подачі заяв в запечатаних конвертах на поставку залля Морского Відомства до 350,000 пудів дров мішаної породи, з яких не менше 70% твердої з призначенням: 15,000 пуд. Миколаїв-порт, 235,000 пуд. Олеса-Порт, 60,000 п. Київ, 40,000 п. Маріуполь-Порт, здача на місці призначення, строк поставки 31-е жовтня ц. р. по 1-е лютия 1919 року рівномірними партіями.

Торги на поставу будуть утворені на підставі ст. ст. 140—170 тому X Св. Зак. Рос. Імп. Торги представляються на затвердження Товариша Морського Міністра.

Залог вимагається в розмірі 10% підрадної суми. Запечатані пропозиції з рангом приймаються в Відділі Заготовок палива Управи щоденно в присутні дні від 10-ти до 2-х годин дня до 19 го вересня н. ст. включно, а в день торгів до 12 годин ранку. Докладні справки про торги та умови підряду можливо одержати в указаному Відділі щоденно від 10 до 2 годин дня. 1193—

Конкурс на твір красного письмен.

Цим видавництво **ГРУНТ**

оголошує конкурс на оригінальний ніде не друкований твір красного письменства для „УНІВЕРСАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ“ товариства на таких умовах:

- 1) Вибір теми цілком залежить від автора.
- 2) Твір повинен бути не віршований.
- 3) Розмір творів не менше одного друкарського аркуша й не більше п'яти.
- 4) Твір у рукописі повинен бути поданий до першого грудня 1918 року.
- 5) На рукописі повинен стояти девіз, одночасно з рукописом подається й запечатаний конверт з таким саме левизом. В конверті повинно бути зазначено прізвище автора й його адреса.

Товариство „ГРУНТ“ сповіщає, що конверти будуть розпечатані тільки ті, які належатимуть ухваленим конкурсом творам.

Товариство заплатить за ухвалені конкурсом твори:

- Першу премію—1000 карб.
- Другу „ — 800 карб.
- Третю „ — 500 карб.

Преміювані твори переходять товариству на три роки для користування за таку платню:

- Перша премія—500 карб. за друкар. аркуш.
- Друга „ —400 „ „ „ „
- Третя „ —300 „ „ „ „

Гроші товариство заплатить авторам зараз, як тільки будуть ухвалені твори.

Увага. Журі залишає за собою право призначати з трох премій дві, одну, або навіть ні одної, коли не буде відповідного твору.

Склад журі: М. Сріблянський, Л. Горенко, В. Косердинський.

Управа видавничого товариства „ГРУНТ“ Київ, Бульварно-Кудрявська № 38, Книгарня „ДНП-РОВЕ СЛОВО“. 1153—

ВІДДІЛ ПО ПАЛИВУ
ДОМО ІХ КОМИТЕТИВ

1-го Старокізьського району при ЦЕНТРАЛЬНО-ЛІСОВОМУ БЮРО приймає записи на дрова для домових комітетів і мешканців Старокізьського району з 10-год. ранку по 1-й год. для домових комітетів і мешканців других районів з 1-го по 3-й год. Київ, Бессараїка 2. 1124—

Видавниче Товариство „КРИНИЦЯ“

(Київ, Нестерівська № 27).

НА УВАГУ

шкільним oddілам губернiальних, повітових і міських управ.

На складі Т-во має такі шкільні книжки:

- Грінченко. «Рідне Слово». Читанка. ціна 3 кар. 25 к.
- Титаренко. Сонечко. Граматка до науки читання і писання 1 » 50 »
- Курило. Граматка. Частина 1-а 1 » 70 »
- „ „ „ 2 1 » 30 »
- Білоусенко. «Баю-баю». Читанка 2 » 50 »
- „ „ «Весна» 1 » — »
- Чепіга. Задачник. Рік 2-й — » 80 »
- Дорошкевич і Білецький. Хрестоматія по історії укр. літер. 6 » — »
- Дорошкевич. Початкова хімія 1 » 50 »

Друкуються і незабаром вийдуть:

- Григор'єв. Українська історія в народні поселі.
- Білоусенко. «Вінок». Читанка ч. 3.
- „ „ «З поля історії» в двох частинах.
- Проф. Тимченко. Граматика для середніх шкіль. Чечель. Тригонометрія.
- Інституції, котрі бажать забезпечити себе певним числом читанкою «Білоусенка» «Вінок» ч. 3, повинні тепер-же замовити і прислати завдаток 5 карб. на кожну книжку.
- Книжки друкуються в обмеженому числі. Вийде в половині жовтня біжучого року. 1182—1

(Київ, Нестерівська № 27).

Останніми днями вступили до продажу такі книжки:

- Дорошкевич і Білецький. Хрестоматія по історії укр. літер. ціна 6 крб. — к.
- Титаренко. Граматка до науки читання і писання 1 » 50 »
- Олесь. Поезії том 2-й 5 » — »
- Чупринка. Поезії том 1-й 3 » 50 »
- „ „ „ 2-й 5 » — »
- Карпенко-Карий. Бурлака. Драма на 5 дій 2 » — »
- „ „ Бондарівна. Др. на 4 дії 2 » 50 »
- „ „ Мартин Боруля. комедія на 5 дій 2 » — »
- Метерлінк. Синя пташка. Феврія в 5 діях 3 » 50 »
- Терниченко. Курс хліборобства 3 » 50 »
- Агрономичний порадник.
- Шарль ван Лерберг. Пан. Сатирична комедія на 3 дії 7 » — »
- Сріблянський. Лісова справа на Україні — » 80 »
- Багалій. Історія Слобідської України. 6 » — »
- Сумцов. Начерк розвитку української літературної мови 1 » — »
- Русова. Початковий підручник французької мови 3 » — »

1183—1

Т-во „ДРУКАРЬ“ у Києві.

Прибули на склад і поступили в продаж слідуочі книжки:

ЗАКОРДОННІ:	ВИДАННЯ ВЛАСНІ:
Ант. Крушельницький, перша читанка (букварь) 3.25	П. Бесараб, Задачник до початкового курсу арифметики ч. 1 (друк.)
Німецько укр. словарь 2.75	Русова, Початкова Географія (друк.)
Лепкий, Наша пісня 1.00	В. Глібов, Байки, 2-ге видання 1.75
Україна (на нім. мові) 2.00	Голоскевич, Правписн. словник 1.50
Короткий підручник, до науки німецької мови) . 1.00	Зайцев, Оксана 0.50
Б. Лепкий, Чим жива Українська Література . 1.25	П. Антонович, Закон Божий ч. 1 1.25
Рижні листівки 0.20	Каррик, Мальовані казки 0.20
„ „ „ 0.35	Стебницький, Україна й Українці 0.50
„ „ „ 0.35	Ол. Шульгин, Політика 1.50

Видання Т-ва Шкільної Освіти:

- Лободовський, Дітські пісні, казки і загадки . 1.00
- Термінологія: арифметична 0.35
- „ „ „ граматична 0.25
- „ „ „ географічна 0.25
- „ „ „ геометрична 0.25
- С. Тисаревський, Методика природознавства . . 3.00
- Рос.-укр. словничок, Мед. терм. 0.80
- В. Цугаєвський, Монета и денежный счет в лѣвобережной Украинѣ 1.50
- Лебідь, Українська мова (рос.-укр. словник) в політурі. 7.50
- Практичний Рос.-Укр. словничок 1.25
- Матеріали по вопросу о преподаванні предметів україновѣдѣнія 1.30
- Поміч учителю 0.60
- Сімович, Практична українська граматика . . . 10.00

1169— **КНИГАРНЯМ ТА ЗЕМСТВАМ ЗВИЧАЙНА ЗНИЖКА.**